

Aleš Česen

Vrhunski **alpinist**, plezalec in gorski vodnik

V hribih še vedno iskreno uživam

Slovensko-britanska naveza v drugem poskusu na vrhu skoraj osemtisočaka Gašerbrum III – Kdaj priznati poraz in predčasno prekiniti odpravo

Tjaša Lampret

Z vrhunskim **alpinistom** Alešem Česnom smo se srečali teden dni po vrnitvi z uspešne **alpinistične** odprave Gašerbrum III z letnico 2024. Zakaj navajamo letnico? Ker sta se s soplezalcem in prijateljem, britanskim **alpinistom** Tomom Livingstonom, po dveh letih vrnila in tokrat uspešno osvojila 7952 metrov visok Gašerbrum III v Karakorumu. Prvo odpravo sta predčasno prekinila, saj v tedanjih razmerah, podkrepjenih s slabim vremenom, plezanje zanj ni bilo več, kot pravi Česen, sprejemljivo varno.

Fizično in psihično zahtevna **alpinistična** odprava zahteva svoj davek. Aleš Česen priznava, da prilagajanje na običajno življenje, čemur pravi resocializacija, še traja, običajno traja teden dni ali dva. Čas, ki ga njegovo telo potrebuje za počitek, je običajno povezan z zahtevnostjo odprave. Po odpravi na skoraj osemtisočaka bo to še nekaj časa trajalo. »Fizično še vedno čutim, da nisem v redu in še nekaj časa ne bom, s čimer ni nič narobe.« V tem času telo potrebuje predvsem veliko počitka, sčasoma se bo začel ukvarjati z rekreativnimi dejavnostmi, niti ne bo treniral.

Kdaj po končani regeneraciji se prebudi nov vzgib in želja po novi odpravi? »Mislim, da bom vsaj nekaj mesecev bolj počival brez ambicioznejših ciljev.« Čeprav je bil zadnja leta enkrat na leto na odpravi, za prihodnje leto tega nima v načrtu. V mlajših letih so

bile odprave pogostejše, danes, kot v smehu doda, »sem malo starejši, malo bolj len in mogoče manj neumen«. Aleš Česen, ki se je v mladosti tekmovalno ukvarjal s **športnim plezanjem**, izpostavi eno od razlik med **alpinističnimi** odpravami in tekmovalnim športom, kjer je uren tekmovalni znan letno dni vnaprej, tekmovalec pa ve, kaj približno se od njega pričakuje. »Ko greš v **alpinistični** projekt, kot je bila odprava na Gašerbrum III, si z glavo samo pri tem, nikjer drugje. In po vrnitvi se znajdeš v praznem prostoru brez **alpinističnih** načrtov, kar mi za zdaj zelo ustreza.«

Prej ali slej se že utrmejo nove ideje za nove **alpinistične** izzive. Seznama vrhov gora ali **alpinističnih** smeri, ki bi jih, če jih še ni, rad osvojil, nima. Nikoli ga niti ni imel. »Izziv in motivacija mi predstavljajo višji in tehnično zahtevnejši hribi. Kaj konkretno to pomeni? To je povezano s trenutnim navdihom in ne bi mogel izpostaviti enega imena.« Zanj je pomembno, da je mogoče vzpon izpeljati objektivno kolikor toliko varno.

Z alpinizmom okužen že od otroštva

Odločitev, kaj želimo v življenju početi, je pogosto vezana na vplive, ki smo jim bili med odraščanjem izpostavljeni v družini. Zato morda ne preseneča, da je pot vrhunskega **alpinista** logična izbira za sina Toma Česna, ki velja za eno najpomembnejših osebnosti slovenskega **alpiniz-**

ma v 80. in 90. letih prejšnjega stoletja. Aleš Česen tega ne zanika, saj, kot prizna, se je z **alpinizmom** okužil že doma.

»Oče ni nikoli izrazil pričakovanj, da bi se s tem ukvarjal. Prej nasprotno, čeprav me niti ni držal nazaj, ker je vedel, da če bi me, bi bil učinkovit nasproten.« Že kot mulec je bil obkrožen z ljudmi, ki so bili tako ali drugače povezani s hribi in plezanjem, dolga leta je plezal tudi njegov brat Nejc.

Pa vendar – ali ne obstaja še »nekaj več«, kar ga je poleg družinske tradicije povleklo in zadržalo v gorah? »Tudi sam zase na to nimam dobrega odgovora. Kot mulec sem se tudi tekmovalno ukvarjal s **športnim plezanjem**, kar sem kasneje opustil. Ne spomnim se, zakaj. Izgubil sem motivacijo, ne vem, to bi bilo vprašanje za kakšnega psihologa... Pri 16 letih sem sam od sebe, samoiniciativno začel hoditi v hribe; čeprav sem plezal že veliko prej, sem najprej samo hodil. In potem me je to potegnilo – če rečem klišejsko, sem v tem našel svoj smisel...« Kot v smehu doda, je spoznal, da je **alpinizem** edino, kar zna dobro početi, se pri tem odklopiti in uživati.

Hitro doda, da je na velikih odpravah in v hribih nad 7000 metrov nemumno govoriti o užitkih, saj gre na tej ravni za osebne in športne izzive. »Odprava na Gašerbrum III ni bila užitek. V hribih pa sem vedno,

kadar ni šlo za nohte ali pa ni bilo ekstremno težko, iskreno užival. In še iskreno uživam. Zdi se mi, da je kombinacija užitka in osebnega izziva tisto, kar me vleče v gore,« strne prelomne življenjske trenutke, ki so pripeljali do združitve ljubezni do hribov in plezanja, kar še danes ostaja njegova strast in kariera. Otroka Aleša Česna, stara 13 in devet let, (še) nista šla po očetovih stopinjah in ju bolj navdušuje trening smučarskih skokov.

Živeti od vrhunskega alpinizma? Ne v Sloveniji

Nasproti ljubezni do plezanja in hribov stoji denar. Ali se lahko pri nas od vrhunskega alpinizma živi? »Imamo srečo, da živimo v Sloveniji z močno razvito plezalno kulturo, po drugi strani pa smolo, da smo v Sloveniji, kjer je trg zelo majhen. Na prste ene roke bi lahko preštel, koliko jih živi izključno od alpinizma – dva prsta bi zadoščala –, s tem, da mora biti sponzorska in marketinška mreža mednarodna. V Sloveniji ni enega, ki bi deloval le na slovenskem trgu, premajhni smo.« Tudi v tujini, kjer je vseeno lažje, je ljudi, ki bi od alpinizma živel, malo.

Sam ne živi zgolj od alpinizma, ampak doma in na tujem služi tudi kot gorski vodnik. Zaradi sezonske narave dela tega v poletnih mesecih ne manjka, pozimi je zgodba drugačna in kdor se ukvarja le z gorskim vodništvom, mora delati »na zalogo«. »Sam sem hibrid med gorskim vodnikom in profesionalnim alpinistom in si tudi glede financ odrejam čas – kar mi ustreza, da kakšno leto delam več, drugo manj.«

Tveganja se zavedaš, ne ignoriraš ga

Gašerbrum III je prva velika odprava, na katero se je Aleš Česen po neuspešnem poskusu vrnil. Kaj roji alpinistu po glavi, če mora po vseh pripravah odpravo predčasno končati? »Ni vedno lahko in, govorim na splošno, veliko nesreč izhaja iz tega, ker tega nismo sposobni narediti in rinemo z glavo skozi zid. Težko je, ker veš, koliko si vložil, sploh če si že zelo visoko, veš, da bi ti po vsej verjetnosti zmanjkalo časa za še nov poskus.« Na višini 5000 metrov je namreč regeneraci-

ja utrujenega telesa izjemno počasna, resna priložnost za uspešen vzpon pa običajno le ena. Da se izognemo napakam zaradi trme, je dobro, da alpinist sam pri sebi razčisti, da na goro ni prišel splezat, ampak poskusiti priti nanjo. »Kolebanje med tem, ali obrniti ali ne, že pomeni, da gre nekaj, pa kar koli to pomeni v tistem trenutku, narobe.«

Po drugi strani na odločitev o ogroženosti vpliva alpinistovo trenutno počutje, ki ni nujno odraz realnih razmer. Pri tem, kako razločiti varljiva občutja ogroženosti od realnih, se alpinisti zanašajo na izkušnje in izostren občutek, ki so jih v preteklosti pridobili v hribovskem okolju. »Se pa kdaj zmotiš in to je problem.« Možnost težav v ekstremnih in nepredvidljivih razmerah v gorah predstavlja stalnico v življenju alpinistov in njihovih bližnjih. Z alpinizmom sprejmeš določeno tveganje, o tem je treba razmišljati, se tega zavedati in ne ignorirati, odgovarja Česen, ki dodaja, da gre za kompleksno vprašanje, na katero niti zase nima dobrega odgovora. »Ker v tem ni nobene logike: imam dva otroka in rinem v gore. Zavedati se moramo, da plezanje v nobenem primeru ni varno, je pa lahko zelo nevarno. Laik ali alpinist, ki drugega alpinista ne pozna zelo dobro, bo težko sodil, ali je bolj ali manj nevaren sam sebi, ker odločajo res zelo majhne podrobnosti.« Med drugim gre za izbiro linije, da ne plezaš pod seraki, občutek za plazovno varnost, kako varno alpinist pleza, namešča varovala in podobno.

Slovenci smo fenomen v plezanju

Koliko mu uspeva spremljati uspehe naše športne plezalk Janje Garnbret, ki je slavila tudi na nedavno končanih olimpijskih igrah v Parizu? »Spremljam, a za nekdanjega športnoplezalnega tekmovalca v resnici zelo slabo,« prizna v smehu. Hitro se zresni in dodaja, da Janjo spremlja, enako velja tudi za druge naše plezalk. »Začelo se je z Martino Čufar. Janja je res največji fenomen, kar smo jih doslej imeli, ni pa edini. Če pogledamo zadnjih dobrih 20 let, smo imeli Martino Čufar, Mino Markovič, Natalijo Gros, Lučko Franko in gotovo sem kakšno ime pozabil omeniti. Očitno smo res močno zagnani v plezanju, kar je super,« je sklenil nekdanji športni ple-

zalec, ki se je prelevil v vrhunskega alpinista. ■

Da se izogne napakam zaradi trme, je dobro,

da alpinist sam pri sebi

razčisti, da na goro ni

prišel splezat, ampak

poskusiti priti nanjo.

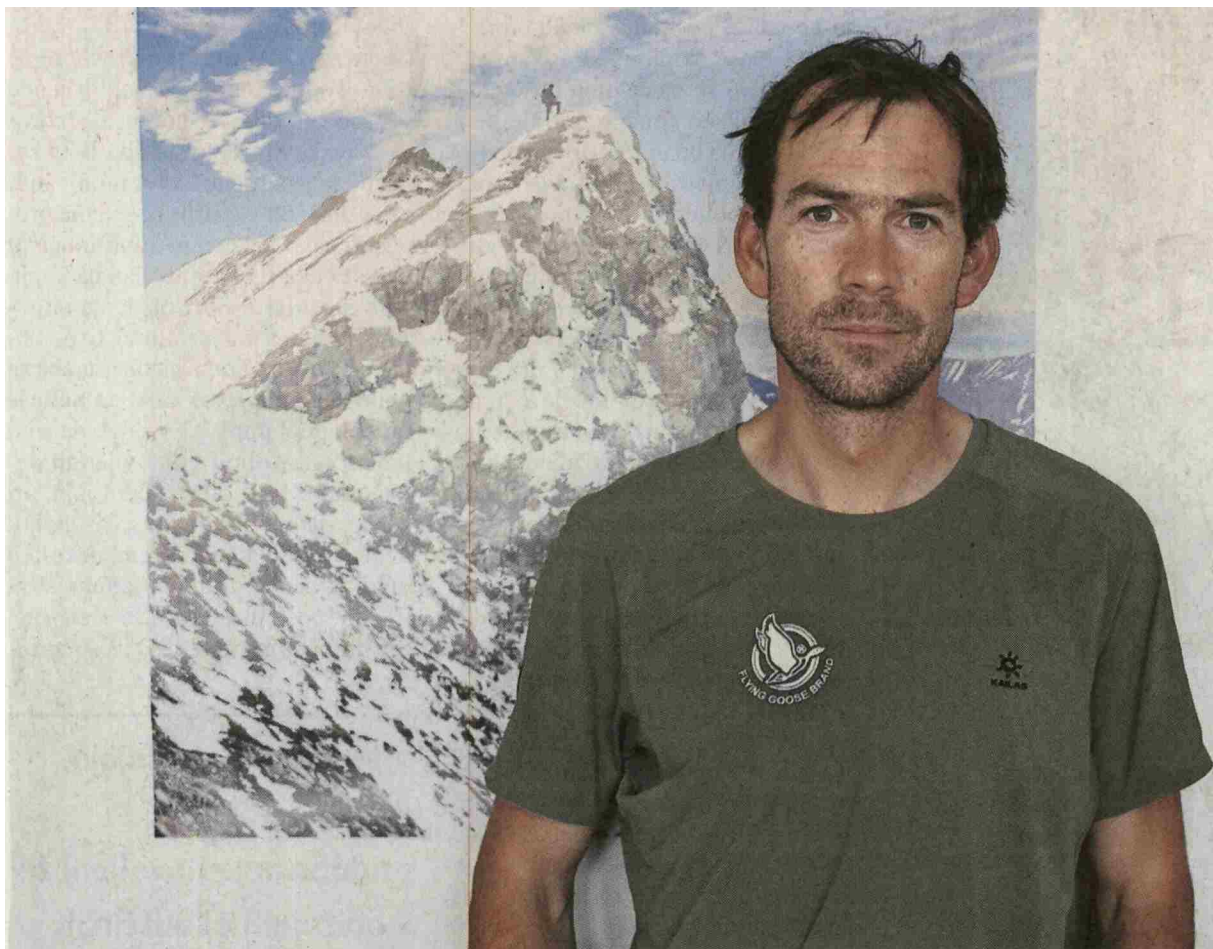
»Kolebanje med tem, ali

obrniti ali ne, že pomeni,

da gre nekaj, pa kar

koli to pomeni v tistem

trenutku, narobe.«

Aleš Česen: »Zdi se mi, da je kombinacija užitka in osebnega izziva tisto, kar me vleče v gore.« / Foto: Jaka Gasar